

Испод познатог излетишта Пржар, налази се административни, привредни, економски, политички и културни центар Пчињског округа. Лежи у котлини, на Врањској реци, недалеко од њеног улива у Јужну Мораву.

Нема поузданих података када је и где је формирано насеље и на чијим темељима је изникао град Врање. Претпоставља се да се то догодило у време Траколира (Римљана), Византије, Грка или Словена који су ове просторе насељавали у VI и VII веку. Међутим, једно је сасвим јасно: ово је изузетно важно геостратешко подручје на коме су се од памтивека укрштали каравански путеви. Тако да је најлакши пут ка једноме и ка другоме, освајаче водио преко врањског поморавља.

Први писани траг о Врању оставила нам је Ана Комнина, византијска принцеза, ћерка византијског императора Алексија Комнина, још у XI веку, пишући о владавини свога оца. Она у биографским списима „Алексијада” каже да је рашки жупан Вукан 1093. године у свом освајачком походу стигао до Врања и освојио га. Не задуго, он се пред моћнијом Византијом морао повући.

Други пут 1193. године Врање је од Византије привремено преотео велики рашки жупан Стефан Немања и припојио га средњовековној српској држави. Ипак, у

састав српске државе Врање је дефинитивно ушло 1207. године када га је освојио Стефан Првовенчани.

Интересантно је напоменути да је приликом распада српске средњовековне државе Врање постало самостална област под управом кесара Угљеше, „господара Врања, Прешева и Куманова”. Ова самостална област нестала је после Косовске битке, када је Врање ушло у састав државе деспота Стефана Лазаревића.

Распадом српске средњовековне државе, Турци су Врање освојили 14. јуна 1455. године и држали га у својим рукама све до 31. јануара 1878. године, на светог Антанаса, када је варош освојила српска војска под командом генерала Јована Белимарковића.

**Врање је под турском влашћу било 422 године. Град је у Кнежевини Србији дочекао слободу са нешто више од 8.000 становника. На почетку 20. века Врање је имало око 12. 000 становника. Као погранични град Кнежевине Србије, служио је као полазно место за упад четника (комита) у Стару Србију. У то време у граду се налазио и конзулат
Османског царства.**

У Балканским и два светска рата Врање и овај крај поново су били на мети освајача. У Првом балканском рату 1912. године операцијама против Турака одавде су лично командовали краљ Петар I Карађорђевић, председник владе Никола Пашић са више министара и Генералштаб са начелником штаба Врховне команде војводом Радомиром Путником.

Но, ови простори су, посебно у новој историји, били честа мета бугарских освајача који су овде починили нечувене злочине. У Првом светском рату Бугари су окупирали Врање 16/17. октобра 1915. године.

У Другом светском рату Немци су у овај град ушли 9. априла 1941. године, да би га 22. априла предали у руке бугарским фашистима. Они су у Врању за четири године починили нечувена зверства – стрељали су око 700, а интернирали 4.000 људи.

У борбама за ослобођење учествовало је око 12.000 бораца, од којих 956 није дочекало слободу 7. септембра 1944. године.

Од свог настанка, па до данас Врање има своју богату историју која је оставила дубоке трагове у животу и култури читавог краја. У Врању су испеване многе песме о мераку и севдаху. Врањска баштина, богата народном ношњом, музиком и песмом, писаним делима, драгоценост је културно наслеђе српског народа. Бора Станковић, Јустин Поповић, Милан Влајинац, Ђорђе Тасић, Јован Хацивасиљевић и многи други, прославили су Врање широм Европе и света.

